

SuMaNu soovitude leht nr. 6, poliitikate kujundamiseks

Platvormprojekti "SuMaNu" raames on koostatud lehtede sari soovitudega poliitikate kujundamiseks, mis toetaks üleminekut kestlikumale põllumajandusele ja tõhusamale toitainete ringlusele. Kuna selle sarja lehed täiendavad üksteist, siis on oluline nende kõigiga tutvuda. Eesti keelde tõlgitud lehtedele on lisatud ka ülevaade olukorrast Eestis seoses käesolevate soovitudega.

Teadmussiire põllumajandustootjate, nõustajate, teadlaste, ametiasutuste ja poliitikakujundajate vahel

Poliitikad peaksid soodustama teadmussiiret teadusest tootmisesse piirkondlikul, riiklikul ja rahvusvahelisel tasemel. Seetõttu on soovitatav:

1. moodustada riiklik sõnnikukomisjon, millel oleks nõuandev roll sõnniku valdkonnaga seotud seadusandluse, teadmussiirde poliitika ja teadusuuringute osas nii riiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil;
2. luua riiklikud sõnnikualase teadmussiirde süsteem, mis soodustaks nii soovitatavate kui ka nõutavate sõnnikukäitlustehnoloogiate ja -praktikate edukat rakendamist;
3. toetada digitaalsete süsteemide loomist, mis suurendaksid taimetoitainete ja nende käitlemisega seotud andmete rakendamise tõhusust ja ulatust nii põllumajandustootjate kui ka ühiskonnajaks.

Olukord Eestis

- Sõnnikukomisjon puudub. Keskkonnaministeerium on 07.05.2020 käskkirjaga nr 1-2/20/221 moodustanud põllumajanduse vee- ja keskkaitse töörühma, mille ülesanded osaliselt kaetakse ka soovitatava sõnnikukomisjoni omi.
- Eraldi riiklik kava sõnnikualase teadmussiidre osas puudub. Küll aga tuleks kaaluda selle korraldamist Eesti maaelu arengukava teadmussiidre pikaajalise programmi raames (vt <https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiidre-pikaajalised-programmid/>).
- Põllumajandustootjatele on olemas erinevad tarkvarad väetamise kavandamiseks ja toitainete taluvärra bilansi arvutamiseks. Puudub tarkvara toitainete andmete haldamiseks ning analüüsiks piirkondlikul või riiklikul tasemel. Selleks on vaja põllumajanduslikku suurandmete süsteemi.

Ülevaadet kõigi projektis osalenud riikide olukorrast aastal 2021 on võimalik saada SuMaNu aruandest "*Current situation in partnership countries*".

Taust

Riiklikud sõnnikukomisjonid

Taimetoitainete emissioonide vähendamise parimate tehnikate ja praktikate selgitamiseks ning rakendamiseks on oluline andmete ja uuemate teadmiste edastamine sihtrühmadele ja teabevahetus viimaste vahel.

ELi liikmesriikide põllumajandustootjad on juba aastaid rakendanud taimetoitainete keskkonda kandumist vähendavaid võtteid. Pidevalt arendatakse uudseid sõnnikukäitlemise tehnoloogiaid ja meetodeid ning seadustakse uusi poliitikaid. Nende rakendamise tulemused ei ole aga piisavad. Üks põhjustest on, et erinevad sihtrühmad toimivad sõltumatult, eraldi "teabemullides", selle tagajärjeks on aga kasin teabevahetus.

Läänemere regiooni riikides on vaja rohkem teavet nii põllumajandus-keskkonnatehnikate kui ka põlluma-

jandus-keskkonnameetmete keskkonnahoiu tõhususe kohta. Kuigi meetmete tõhusus võib olla riigiti erinev, on nende kohta teabe hea saadavus Läänemere piirkonnas oluline.

Soovitav on moodustada riiklikud sõnnikukomisjonid, mille ülesandeks on:

- a) analüüsida ja nõustada sõnniku valdkonnaga seotud teadmussiidre- ja õiguspoliitikat riigi ja ELi tasandil. Teadmussiidre poliitika tähendab ühiskonnaelu kujundamist teadmussiidre vahendite kaudu, see hõlmab riigi teadmussiidre süsteemi kavandamist ja elluviimist.
- b) vahetada teavet teiste riikide sarnaste organisatsioonidega sõnnikupoliitikate kooskõlastamiseks ja kogemustest õppimiseks.
- c) soovitada sõnnikualaste teadusuuringute teemasid riigi ja rahvusvahelisel tasandil ning hinnata uuringute tulemusi.
- d) analüüsida nõustamissüsteemide tõhusust sõnnikukäitluse valdkonnas Läänemere piirkonna riikides. Eesmärk oleks õppida teiste riikide tugevatest külgedest ja kohandada vastavalt riiklike nõustamissüsteemide. Erinevate riikide poliitikakujundajatele soovitatavad meetmed on praegu sarnased, samas sealsed olud ja põllumajandusettevõtetele suunatud toetuste süsteemid on erinevad.

Sõnnikukomisjonidesse kuuluksid põllumajandustootjad ja nõuandeorganisatsioonide, ametiasutuste, teadusasutuste ja tehnoloogiaekspertide esindajad.

Sõnnikuvaldkonna teadmussiidre riiklik süsteem

Teadmussiidre riikliku süsteemi eesmärgiks on toetada kestlikku sõnnikumajandust tagavate soovitude, määruste ja süsteemide (organisatsioonilised, tehnoloogilised, infotehnoloogilised) edukat levikut ja rakendamist. Teadmussiidre süsteemi rakenduskava selgub teabe sihtgruppidele edastamise plaan ja sisaldaks ülevaadet

- sõnnikupoliitika edukaks rakendamiseks vajalikust teadmistest ja kvaliteedistandarditest,
- sihtrühmadest,

- teabeallikatest,
- teadmussiirdekanalitest,
- teabe ajakohastamise süsteemist,
- süsteemi rahastamisest,
- teadmussiirde teostajatest ja
- teadmussiiret koordineerivast asutusest.

Lisaks on oluline tagasiside kogumine ja analüüsimine, et hinnata süsteemi tõhusust.

See tagaks tervikliku lähenemise sõnnikumajanduse meetmete rakendamisele, teadmussiirdele ja uurimisprojektide arendamisele; aitaks parandada sihtrühmade vahelist koostööd ja hoida sõnumid selged.

Terviklik lähenemine

Poliitikad (ja toetusmehhanismid sealhulgas) peaksid soodustama teadmussiiret teadusest tootmisesse nii riigi kui ka rahvusvahelisel tasandil. Teadusuuringute fookus ja tase on Läänemere piirkonna riikides erinev. Täpsemini sihitud ja kitsamalt fookuseeritud teadusprojektide teostamine ning innovatsiooni arendamine nõuab rahvusvahelist teadmussiiret. Valdcondade- ja sektoriteülene lähenemine on tõhusate ja sihipäraste meetmete väljatöötamise oluline eeldus, et rakendada terviklikke, mitmeotstarbelisi/mitme-sihtmärgiga, mitmetasandilisi ja mittevastuolulisi lahendusi.

Tihe koostöö

Kõige tõhusamalt on teadmised edastatavad otseste kontaktide kaudu – tootjate, nõustajate, teadlaste, poliitikakujundajate ja ametnike vahel, nende kontaktide arendamist tuleks rohkem soodustada ja toetada. See hõlmab kohtumisi, arutelusid ja koolitusi põllumajandusettevõtetes, teabevahetuse ja teadmussiirde korraldamist põllumajandustootjatele ja nende vahel.

Teabevahetus aitab avardada poliitikakujundajate ja teadlaste teadmisi soovitatud meetmete tegelikest tehnilistest võimalustest ning väljakutsetest. Poliitikakujundajaid ja teadlasi, kes arendavad teoreetilisi soovitusi ja põhimõtteid, tuleks kutsuda põllumajandusettevõtetesse tutvuma tegelike oludega. Mõnel juhul on tootjad kohustatud rakendama teadlaste välja töötatud ja poliitikakujundajate määratud tootmismeetodeid, kuigi need ei pruugi antud ettevõttesse sobida. Seetõttu tuleks edendada tihedat koostööd tootjate ja teadlaste vahel, enne kui soovitatakse mõne meetodi laialdast rakendamist. See aitaks vähenda-

da bürokraatiat ja ressursikulu. Ühise keskkonnaeesmärgini liikumine on tõhusaim erinevate huvigruppide koostöös.

Selged sõnumid

Infomaterjalide keele stiil on mõnikord takistuseks teabe liikumisel teaduse, poliitika ja praktika vahel. Teadlaste, poliitikakujundajate, ametnike ja ekspertide liiga akadeemilist, ametlikku või tehnilist stiili tuleks toimetada, et nende sõnumid oleks arusaadavad ka praktikutele ja ettevõtjatele.

Digitaalsed süsteemid

Põllumajandustootjad kasutavad erinevaid digivahendeid, mis koguvad ja töötlevad andmeid loomade, põldude, rajatiste, protsesside ja keskkonna kohta. Neid vahendeid kasutavad nad ka vaatluste andmete salvestamiseks ja töötlemiseks. Põllumajandustootjad on kohustatud edastama osa andmetest ametiasutustele. Sageli on aga paljud andmed alakasutatud, kuna asuvad ligipääsmatutes andmebaasides või ei ole loodud kasutajasõbralikke rakendusi nende kasutamiseks. Seetõttu tuleks toetada digitaalsete süsteemide loomist, mis aitaks suurendada ettevõtete ning riigi poolt kogutud andmete kasulikkust nii põllumajandustootjate kui ka ühiskonna jaoks:

- Põllumajanduse suurandmete süsteem aitaks ühendada andmed erinevatest põllumajandusega seotud digirakendustest, nagu põlluraamatud, karjaraamatud, registrid (maad, ehitised, väetised, sordid, loomad, jõudluskontroll jne), ilmaandmed, normatiivide andmebaasid jt.
- Digitaalsed nõustamisvahendid, nagu väetamise ja külvikorra kavandamise tööriistad, taluvärava toitainete bilansi kalkulaator (vt ka poliitikasoovitus 2), P-indeksi kalkulaator (vt ka poliitikasoovitus 1), piirkondliku toitainete bilansi kaart (vt ka poliitikasoovitus 4), sõnnikuhoidla mahu kalkulaator, ülevaade heitkoguseid vähendavatest tehnoloogiatest (vt ka poliitikasoovitus 3) ja muud sarnased vahendid, mis aitavad lihtsamini rakendada sõnniku käitlemisega seotud soovitusi ja piiranguid. Andmete tõhususe ja digirakenduste töö automatiseerituse edendamiseks on soovitatav need tööriistad siduda põllumajanduse suurandmete süsteemiga.

- Ametiasutuste digirakenduste sidumine suurandmete süsteemiga aitaks edendada toitainete voo-
gude kohta andmete kogumist ja analüüsi auto-
matiseerimist. Kasvuhoonegaaside heitkoguste
hindamise tööriistad ja muud sarnased vahendid
aitavad riikidel koguda ja töödelda sõnniku and-
meid riikliku ja ELi statistika jaoks ning nende põh-
jal kujundada keskkonnahoiu poliitikaid.

Teadmussiirdes võiks rohkem kasutada YouTube'i, Vikipeediat, sotsiaalmeediat ja teisi üldkasutatavaid veebiplatvorme. Kui inimesed otsivad teavet põlluma-
janduse ja keskkonna kohta, siis nad enamasti otsivad internetist. Tuleks tagada, et sealt oleks võimalik leida tões-
t infot.

